

CONSIDERAȚIILE SECRETARULUI DE STAT AMERICAN EDUARD STETTINIUSJR. CU PRIVIRE LA LUCRĂRILE CONFERINȚEI DE LA DUMBARTON OAKS (1944)

Dr. Teodora GIURGIU*

România a participat la cel de Al Doilea Război Mondial începând cu data de 22 iunie 1941, până la 23 august 1944, când a ieșit din războiul contra Națiunilor Unite și s-a alăturat operațiunilor militare contra Germaniei și Ungariei.

La 12 septembrie 1944, a semnat Convenția de Armistițiu, document semnificativ pentru evoluția ulterioară a țării noastre pe plan intern și internațional. Convenția are 20 de articole și șase anexe și conține clauze militare, economice, politice, teritoriale, administrative.

Pentru îndeplinirea prevederilor cu caracter militar din Convenția de Armistițiu au fost implicate structuri ale Ministerului de Război, coordonate de Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului, precum și din Marele Stat Major¹.

Una dintre aceste instituții a fost Delegația Militară, înființată în cadrul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, care a figurat și în organica Comisiei Române de Legătură cu Comisia Aliată de Control, iar în urma intrării în vigoare a Tratatului de Pace, s-a transformat în Secție Militară și a funcționat în cadrul Comisiei Ministeriale pentru Aplicarea Tratatului de Pace pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri. Prin Decizia Ministerială nr. 1695 din 27 ianuarie 1948, Secția Militară a fost desființată².

În fondul de arhivă creat de *Structurile militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace*, am identificat în dosarul nr. 228, o serie de documente întocmite de specialiști ai Delegației Militare din cadrul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului referitoare la conferințele premergătoare încheierii celui de Al Doilea Război Mondial.

Nota de serviciu nr. 102501 din 18 martie 1945, semnată de generalul Septimiu Pretorian³, șeful Delegației Militare, trasează o serie de responsabilități:

* Arhivele Militare Naționale Române.

¹ *Structuri militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, Inventar arhivistic*, vol. I, București, Editura Militară, 1999, p. 166.

² *Ibidem*, p. 167.

³ Septimiu Pretorian (n. 21 decembrie 1893, Țânțăreni, jud. Gorj - d. 23 septembrie 1977, București); absolvent al Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Infanterie (1912-1914), al Școlii Speciale Militare de la Saint Cyr (octombrie 1919-septembrie 1920) și al Școlii Superioare de Război (1924-1927); grade: sublocotenent (1 iulie 1914), locotenent (1 noiembrie 1916), căpitan (9 septembrie 1919), maior (31 martie 1924), locotenent-colonel (1 ianuarie 1934), colonel (31 martie 1938), general-maior (23 martie 1944), general-locotenent (23 august 1946); a fost șeful Biroul Operații din Inspectoratul 2 General al Armatei (1927-1932), șeful Secretariatului General al M.Ap.N. (1933-1938), comandantul Regimentului 11 Grăniceri (1938-1939), Regimentului III Dâmbovița nr. 22 (1939-1940) și al Regimentul 89

„1. Colonel Siminel, ca șef al Grupului ofițerilor de legătură și interpreți, va aduna elementele necesare pentru a întocmi un studiu asupra:

- Conferinței de la Teheran;
- Conferinței de la Yalta.

2. Va folosi în acest scop documentele de presă obișnuite apărute în acel timp (colecția ziarelor) și orice altă lucrare ad-hoc, cum ar fi buletinele M.St.M. –Secția II etc.

3. Scopul:

a) de a se arăta în acest studiu, pentru lămurirea tuturor ofițerilor din C.R.A.A.⁴, punctele politice-economice-războinice și diplomatice discutate de către «cei 3 mari» și măsurile luate;

b) de a se avea de pe acum documente cât mai complete asupra întregului ciclu de conferințe dintre aliați (U.R.S.S., S.U.A. și Anglia), pentru ca personalul nostru să fie pregătit atunci când poate, tot de aici, din C.R.A.A. (în special Delegația Militară), se vor lua delegați și ajutoare când vor începe tratativele sau preliminarile de pace.

4. Studii identice vor întocmi:

- colonel Văsescu
- maior Prager

Infanterie (1941-1942). Ulterior, a fost numit subșef de stat-major al Armatei 4 (1942-1943), comandantul Brigăzii 1 Infanterie (1944), șeful Delegației Militare din Comisia pentru Aplicarea Armistițiului (septembrie 1944-octombrie 1946), secretar general al M.Ap.N. (1946-1947) și șef al Marelui Stat Major (1947-1948); decorații: Medalia „Avântul Țării” (1913), Ordinul „Steaua României” clasa a V-a cu panglică de „Virtute Militară”, Ordinul „Sfânta Ana” clasa a V-a cu spade și fundă (1917), Medalia „Pacea în Balcani”, Ordinul „Coroana României” clasa a V-a în grad de cavaler, medalia „Crucea comemorativă a războiului din 1916-1918” cu opt barete, Ordinul „Coroana României” în grad de ofițer (1924), Medalia „Victoria” (1923), Furajera „Mihai Viteazul” (1931), „Semnul onorific de 25 de ani serviți în armată” (1935), Medalia „Peș” (1933), Ordinul „Sfântul Alexandru” (1934), „Legiunea de Onoare” în grad de ofițer (1938), „Polonia Restituta” în grad cruce de ofițer (1935), Ordinul „Leul Alb” clasa a IV-a (1935), Medalia „Aeronautică” clasa a III-a (1935), Medalia „Ferdinand I” cu spade pe panglică, Ordinul „Steaua României” clasa a IV-a în grad de ofițer cu spade și panglică de „Virtute Militară” (1941), Ordinul „Crucea de Fier” clasa a II-a (1941), Ordinul „Sfântul Stanislas”, Ordinul „Steaua de Aur”, Medalia „Virtutea Maritimă” clasa a III-a nenavigant (1946) ș.a.; la 1 mai 1948 a fost trecut în rezervă; după două luni a fost judecat de Tribunalul Militar București, fiind acuzat de luare de mită și abuz de putere; a fost condamnat la 12 ani de închisoare; pedeapsa i-a fost redusă, în 1951, cu cinci ani; 2 ani și 3 luni a efectuat munci agricole la Penitenciarul Aiud și muncă silnică la Canalul Dunăre - Marea Neagră. După eliberare, s-a angajat ca gestionar la Întreprinderea 502 Construcții din Brașov (Orașul Stalin la vremea respectivă); a fost reabilitat și înmormântat cu onoruri militare la cimitirul Ghencea Militar. (Vezi pe larg ****Șefii Marelui Stat Major General - Enciclopedie*, coordonator general-locotenent (r) Dr. Avram Cătănici, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2014, pp. 170-173).

⁴Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului – n.n.

pentru celelalte conferințe care au avut loc de la începutul războiului 1941, ca de exemplu:

- Dumbarton Oaks
- Carta Atlanticului
- Canada etc.

Repartiția subiectelor de mai sus, între cei 2, o va face fiecare.

5. Se cere claritate și documentație cât mai detaliată, pentru ca oricine să înțeleagă totul fără greutate și, mai ales, fără alte explicații.

6. Planul pentru toți ar fi următorul:

a) preliminariile conferinței, care au fost cauzele care au provocat-o;

b) desfășurarea conferinței:

- participanți, date, loc etc.;

c) punctele esențiale dezbătute și hotărârile luate:

- politic
- economic
- financiar
- războinic
- diplomatic.

Urmărilor lor și aplicarea lor până la 15 martie 1945.

d) concluzii – încheiere;

e) păreri:

- din presă
- din alte lucrări critice
- personale (ale autorilor).

7. Timp de lucru: 20 zile, cu începere de la 20 martie 1945”⁵.

Ne vom opri în continuare asupra unui document, tradus în limba română de specialiștii Delegației Militare, intitulat „Ce înseamnă planul de pace - Dumbarton Oaks?” al secretarului de stat american Edward Stettinius jr.

Conferința de la Dumbarton Oaks s-a desfășurat în anul 1944, în două etape: între 24 august și 28 septembrie – cu participarea U.R.S.S., S.U.A. și Marii Britanii – și între 29 septembrie și 9 octombrie – cu participarea S.U.A., Marii Britanii și Chinei. Organizarea conferinței în două etape se explică prin aceea că U.R.S.S. nu intrase încă în război împotriva Japoniei și nu participa la acele consfățuri, care priveau acest război. La sfârșitul lucrărilor au fost adoptate propunerile pentru crearea unei organizații internaționale generale, care marchează acordul statelor participante cu privire la o gamă largă de probleme privind viitoarea organizație. Unele capitole au fost menținute, fără schimbări deosebite, la Conferința de la San Francisco. În privința unor probleme discutate nu s-a ajuns la un acord deplin, ci numai la enunțuri de reglementare (procedura de vot în Consiliul de Securitate, problema teritoriilor dependente ș.a.). S-a căzut de acord

⁵ Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), Fond Structuri militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, dosar nr. crt. 228, ff. 121-122.

asupra componenței Consiliului de Securitate (cinci membri permanenți și șase nepermanenți), a delimitării funcțiilor dintre Consiliu și Adunarea Generală, în care urmau să fie reprezentate toate statele membre ale organizației⁶.

Edward Stettinius Jr.

Se impun câteva repere biografice ale lui Edward Stettinius jr.⁷. S-a născut la 22 octombrie 1900, la Chicago. A absolvit Școala Pomfret în 1920 și a urmat cursurile Universității din Virginia. A părăsit Virginia în 1924, doi ani mai târziu devenind asistentul vicepreședintelui „General Motors”, John Lee Pratt. A preluat poziția lui Pratt în 1931, ajungând astfel să-l cunoască pe Franklin Delano Roosevelt, care l-a implicat în dezvoltarea programelor de ajutorare a șomerilor. După ce a părăsit „General Motors” în 1934, a lucrat pentru „United States Steel Corporation” până în 1940, în 1938 devenind președinte al consiliului său de administrație.

Edward Stettinius jr. și-a început cariera guvernamentală în 1939, ca președinte al Consiliului pentru Resursele de Război, apoi ca membru al Comitetului Consultativ al Consiliului de Apărare Națională (1940), președinte al Consiliului de Priorități și director al Diviziei de Priorități a Biroului de Management al Producției (1941).

El și-a asumat rolurile cruciale de director al ajutorului de împrumut și închiriere și asistent special al președintelui în 1941, funcții pe care le-a ocupat până când a devenit subsecretar de stat în 1943.

După pensionarea secretarului de stat Cordell Hull din cauza unor probleme de sănătate, Stettinius jr. a devenit secretar de stat la 1 decembrie 1944.

El a fost președintele Conferinței de la Dumbarton Oaks din 1944.

⁶****Dicționar Diplomatic*, București, Editura Politică, 1979, p. 250.

⁷<https://history.state.gov/departments/history/people/stettinius-edward-reilly> (accesat la 09.04.2024); https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Stettinius_Jr. (accesat la 09.04.2024).

În calitate de secretar de stat, Stettinius jr. l-a însoțit pe președintele Roosevelt la Conferința de la Ialta din februarie 1945, unde s-au întâlnit cu primul-ministrul britanic Winston Churchill și cu premierul sovietic Iosif Vissarionovici Stalin pentru a discuta probleme precum războiul din Pacific cu Japonia, viitorul statut politic al Europei de Est și ce ar trebui făcut cu Germania după capitularea acesteia.

Stettinius jr. a prezidat și delegația Statelor Unite la Conferința Națiunilor Unite, desfășurată la San Francisco între 25 aprilie și 26 iunie 1945, care a reunit delegați din 50 de națiuni aliate pentru a crea Organizația Națiunilor Unite.

El a demisionat din funcția de secretar de stat la 27 iunie 1945, pentru a deveni primul ambasador al S.U.A. la Națiunile Unite, post pe care l-a deținut până când și-a dat demisia în iunie 1946, din cauza refuzului președintelui Truman de a folosi forumul Națiunilor Unite pentru a rezolva tensiunile crescânde sovieto-americane.

După încheierea carierei sale guvernamentale, a devenit rector al Universității din Virginia, funcție pe care a deținut-o până la moartea sa, la 31 octombrie 1949.

Redăm consemnările lui Edward Stettinius jr. păstrate în dosarele create de Delegația Militară:

„Aportul poporului american în menținerea păcii după acest război nu putea fi mai mare. Noi urâm războiul. Cu toate acestea, într-o singură generație, am fost forțați în două rânduri, să luptăm pentru a ne apăra libertatea și interesele noastre vitale în contra agresorilor puternici.

Tinerii noștri își dau zilnic viața pentru că noi și alte națiuni iubitoare de pace nu am reușit, după ultimul război, în organizarea și menținerea păcii. Depinde de noi ca să vedem ca fiii lor – și ai noștri – să nu fie nevoiți să-și dea viața într-alt mare război 25 de ani de acum înainte.

În acest război, noi am fost atacați cei din urmă de agresori și am fost în stare să luptăm cu ei, departe de propria noastră țară. Șirul de avioane și noile arme descoperite ne asigură că data viitoare – dacă vom permite o dată viitoare – distrugerea războiului va fi adusă în propriile noastre case, pe propriul nostru pământ. Data viitoare – dacă vom permite o dată viitoare – este probabil că Statele Unite vor fi atacate primele nu ultimele, de vreo națiune agresoare.

După ce am câștigat acest război, avem o singură alternativă pentru a ne pregăti pentru noul război, și aceasta numai prin prevenirea unui nou război. Este imperativ ca să începem de acum. Putem face aceasta numai prin stabilirea și dezvoltarea, în cooperare cu celelalte popoare iubitoare de pace ale lumii, o pace organizată – pace care o vor promova într-adevăr.

Un plan de pace sănătos, trebuie să fie bazat pe atare fapte, care să țințească la realizarea idealurilor noastre pentru o pace mondială. Ambele aceste deziderate, cred, au fost înfățișate în propunerile care au fost prezentate, vara și toamna trecută, la Dumbarton Oaks de reprezentanții Statelor Unite, Marii Britanii, Uniunii Sovietice și Chinei.

Aceste propuneri nu au izvorât din aer. Ele au fost precedate de studii îndelungate și atente printre multele feluri de popoare ale fiecăreia din cele 4 țări.

Planul propus la Dumbarton Oaks cuprinde 4 puncte:

Primul: pacea poate fi menținută numai dacă popoarele iubitoare de pace ale lumii se unesc pentru acest scop. Pentru aceasta ele trebuie să recunoască principiul dominant al egalității tuturor și în același timp, faptul inegalității puterii lor de a preveni războiul. Fraza «egalitate suverană» este păstrată ca ceva sfânt în Principiul nr. 1 al propunerilor de la Dumbarton Oaks. Asta înseamnă că fiecare stat iubitor de pace, fie mic, fie mare, are aceeași supremă autoritate asupra teritoriului său ca oricare alt stat. Fiecare stat, indiferent de mărime este o individualitate internațională. Fiecare, prin urmare, are un drept pentru a-și spune cuvântul în afacerile familiei națiunilor și o responsabilitate de împărțit în sarcina creării ordinii păcii mondiale.

Conformându-se acestui principiu, propunerile de la Dumbarton Oaks prevăd ca în noua organizație internațională, calitatea de membru să fie deschisă tuturor statelor «iubitoare de pace» – mari și mici. Propunerile prevăd o adunare generală, în care toate statele membre să fie reprezentate pe un picior de egalitate. Ele prevăd, totodată, o adunare mai restrânsă de 11 membri – Consiliul de Securitate – în care cinci din cele mai puternice națiuni să fie în mod permanent membre. Toți membrii organizației promit să-și aranjeze disputele pe cale pașnică și să îndeplinească celelalte obligații de a menține și întări pacea pe care și-ar asuma-o în propusa Cartă a organizării. În cadrul acestor limite de promisiuni, reprezentanții națiunilor membre își vor distribui voturile lor, în orice controversă internațională, în maniera directivelor date de țările lor și fiecare directivă va fi aleasă de țara respectivă în orice chip ar prefera aceasta. Suveranitatea națională rămâne neschimbată. Scopul organizației este dublu. Este de a preveni și împiedica războaiele. Este totodată de a face pacea neîncetat mai tare printr-o dezvoltare de relații mai apropiate, mai prietenești și mai profitabile unul altuia, între statele membre. Responsabilitatea primordială pentru prevenirea și împiedicarea războiului se sprijină pe Consiliul de Securitate. Aceasta pentru că este o sarcină, care poate în mod efectiv fi realizată numai de un grup restrâns, care trebuie să cuprindă cele cinci mari puteri ca membri permanenți. În această funcțiune, adunarea are, de asemenea, de jucat un important rol secundar.

Responsabilitatea primordială pentru crearea condițiilor politice internaționale, economice și sociale, favorabile păcii se sprijină pe adunare. Aceasta este o responsabilitate care poate fi realizată cu succes numai continuând și desfășurând acorduri între toate națiunile membre – mari și mici.

Acest război a arătat că statele mici, într-o eră a războiului mecanizat, sunt incapabile să se apere singure contra agresorilor puternici. Numai marile puteri posedă capacitatea industrială și resursele militare trebuincioase Națiunilor Unite pentru a înfrânge pe agresorii din axă. De asemenea, războaiele pot fi prevenite și împiedicate în viitor numai dacă puterile mari vor întrebuința puterea lor fizică dominantă în mod just și în unitate de scop pentru acest lucru. De aici, rezultă puterea pe care planul de la Dumbarton Oaks îl dă Consiliului de Securitate. De

aici rezultă, de asemenea, hotărârea de a se numi membri permanenți în Consiliu dintre membrii Statelor Unite, Marii Britanii, Uniunea Sovietelor, Chinei și Franței.

Plus de asta, Consiliul de Securitate va trebui să aibă 6 membri nepermanenți ai lor pentru un termen de 2 ani, printr-un vot de 2/3 a adunării generale. Datoria supremă a Consiliului de Securitate este de «a lua orice măsuri necesare pentru menținerea păcii internaționale și securității în conformitate cu scopurile și principiile» trecute în Carta organizației noi internaționale.

Această măsură constituie al doilea aspect al planului de pace. Această măsură se clasează în două grupe – aceia necesară de a preveni războaiele și aceia necesară de a le împiedica.

Toate statele membre își iau obligația de a-și lămuri disputele lor în mod pașnic cu mijloace alese de ele. Poate face aceasta prin procese de negociere, mediere, arbitraj, împăcare sau juridice. Multe diferende locale sau regionale pot fi hotărâte prin aranjamente regionale fără a se adresa Consiliului de Securitate.

Dacă totuși mijloace ca acestea dau greș, atunci națiunile sunt obligate de a veni la Consiliul de Securitate, care, de asemenea, are putere, din inițiative proprii, de a investiga orice dispută și a recomanda metodele de îndreptare. În legătură cu aceasta, adunarea generală este împuternicită de a delibera asupra oricărei chestiuni referitoare la menținerea păcii și securității și să facă propuneri asupra ei, cu condiția ca Consiliul de Securitate să nu fie încă în mod activ angajat în studierea chestiunii. Propunerile de la Dumbarton Oaks prevăd, de asemenea, înființarea unei curți de justiție internaționale, la care orice dispute îi pot fi atribuite pentru rezolvare, conform cu regulamentul legii. Statutul său sau constituția va fi același ca cel prezentat Curții Permanente de Justiție Internațională, cu mici modificări necesare sau bazate pe ea. Această curte va fi organul judiciar al noii organizații internaționale a Națiunilor Unite. Consiliul de Securitate poate să ceară avizul său în toate chestiunile legale, care privesc disputele internaționale.

Numai după ce toate mijloacele pașnice de prevenire a războiului au fost terminate, Consiliul de Securitate va putea întrebuința mijloace bazate pe forță pentru prevenirea și împiedicarea războiului.

La începutul acestor măsuri, Consiliul de Securitate poate cere tuturor membrilor organizației noi internaționale de a aplica presiuni oricărui stat agresor, prin astfel de mijloace nemilitare ca «ruperea legăturilor diplomatice și economice» și «întreruperea completă sau parțială de comunicație feroviară, maritimă, aeriană, poștală, telegrafică, radio și altele».

Dacă aceste alte mijloace nu sunt de ajuns, Consiliul de Securitate este împuternicit de a lua măsuri militare «prin forțe aeriene, navale sau terestre».

Membrii noii organizații internaționale vor fi de acord, chiar în Cartă, dacă Consiliul de Securitate ar acționa «în numele lor», în toate aceste eforturi. Vor fi, de asemenea, de acord să-și asume obligația de a face «forțe armate», «înlesniri» și «asistență» la dispoziția Consiliului de Securitate «la chemarea lui» și în conformitate cu acorduri speciale dinainte hotărâte. Pentru a asigura în mod efectiv întrebuințarea acestor forțe, Consiliul de Securitate va fi prevăzut cu un comitet

militar de stat-major compus din șefi de stat-major ai națiunilor membre permanente ale Consiliului sau din reprezentanții lor.

S-au dat astfel puteri Consiliului de Securitate pe care Consiliul Ligii Națiunilor nu le avea. Puterile Ligii s-au dovedit prea slabe. Este cu siguranță evident că puteri mai tari sunt necesare.

Pe de altă parte, aceste puteri mai tari nu produc ceea ce niște comentatori au descris, ca un «iresponsabil și necontrolabil Mare SupraPuternic Stat». Planul conține multe amendamente.

1. Consiliul de Securitate nu poate cere niciunui stat forțe armate decât numai în măsura înțelegerilor stabilite anterior cu acele state. Fiecare stat își va stabili contribuția sa internațională cu forțe armate printr-o înțelegere sau înțelegere special semnată de el și ratificată prin propriile sale procese constituționale. Aceasta înseamnă că planul de la Dumbarton Oaks lasă fiecărui stat liber să-și stabilească limita sa proprie asupra cantității și calității de forțe armate și alte auxiliare militare și de asistență pe care le va pune la dispoziție Consiliului de Securitate. Consiliul de Securitate nu poate să ceară să se treacă peste această limită. Consiliul de Securitate nu devine în niciun mod stăpânul arbitrar al resurselor militare ale lumii.

2. Marile puteri, care vor fi cele 5 membre permanente la Consiliul de Securitate, nu constituie o majoritate a Consiliului. Orice decizie a Consiliului va cere de aceea voturile afirmative cel puțin a unuia din cei 6 membri nepermanenți.

3. În adunarea generală micile puteri, cu majoritatea lor coplesitoare de membri, ar putea adopta o recomandare într-o chestiune a păcii, înainte ca aceasta să apară pentru soluționare în Consiliul de Securitate. Adunarea generală se va întruni cel puțin o dată pe an. Se poate întruni mai des. Va trebui să primească anual și rapoarte speciale de la Consiliul de Securitate și are puterea de a delibera asupra lor și de a-și exprima fie aprobarea sau dezaprobarea ei.

O înțelegere între marile puteri este o condiție esențială a păcii. În același timp, oportunitatea micilor puteri, prevăzute în planul de la Dumbarton Oaks, de a veghea asupra comportării marilor puteri, este cu siguranță mult mai mare decât a fost vreodată, într-o lume lăsată neorganizată și fără planuri deschise agresiunii prădătoare. Al treilea punct al planului păcii este completarea esențială a punctului doi. A preveni și a suprima războaiele nu este suficient, chiar ca învingători. Acest război nu ne va aduce, prin el o pace durabilă. Dacă vrem o pace durabilă, trebuie să o clădim. Trebuie să o clădim piatră cu piatră, neconținut de-a lungul anilor, în cadrul unei organizații ca cea propusă la Dumbarton Oaks. Trebuie să facem pacea cu același scop neclintit și cu același efort unit, efort pe care l-am făcut ducând războiul.

În această privință, adunarea generală a tuturor statelor membre ale preconizatei Organizații Internaționale ale Națiunilor Unite va fi cel mai înalt corp reprezentativ în bine. Va reprezenta idealul unei umanități mondiale comune și un scop mondial comun de a promova cooperarea internațională, de a extinde dominația legii în relațiile internaționale și de a grăbi buna stare materială și culturală a tuturor oamenilor.

Funcția adunării ca for liber al tuturor națiunilor iubitoare de pace și largile sale puteri de investigație și recomandări sunt, prin ele însăși, armele puternice pentru pace, într-un secol în care opinia publică poate fi mobilizată instantaneu, prin presă și radio.

Însă adunarea va avea, de asemenea, sub comanda sa un instrument efectiv de continuă acțiune în construirea păcii. Acesta este Consiliul Economic și Social, care va fi creat, conform propunerilor de la Dumbarton Oaks.

Acest element al Adunării Generale este creat în scopul recunoașterii unui mare fapt, care caracterizează din ce în ce mai mult viața internațională a timpurilor noastre. Este faptul că întreaga lume tinde să devină din ce în ce un singur spațiu al invențiilor tehnice interdependente, al metodelor industriale, al problemelor de trafic, cu efectele sociale care derivă din această situație. Această interdependență distruge orice echilibru, care ar fi existat vreodată între așa numitele țări «avansate» și țările înapoiate. Asta înseamnă ori că fricțiunea economică universală va duce lumea către război ori că [sic!] cooperarea economică universală va armoniza către pace. Nerecunoașterea acestui fapt după războiul trecut a fost unul din motivele pentru care a început acest război.

Consiliul Economic și Social va fi ales, fără concursul Consiliului Securității, de Adunarea Generală a tuturor statelor. Aceasta va consta din reprezentanții a 18 state, deținând posturile lor pe un termen de 3 ani. Nu are putere de constrângere. Prin mijloace voluntare, ele trebuie, sub conducerea Adunării, să «ușureze soluțiile problemelor economice, sociale și a altor probleme umanitare» și să «promoveze respectul pentru drepturile umane și libertățile fundamentale».

Se vor crea comisii în toate câmpurile de activitate economică și socială, pe care le consideră potrivite. Membrii acestor comisii nu vor fi delegați politici sau diplomați. Ei vor fi experți tehnici. Ei vor aduce aportul lor profesional Consiliului Economic și Social și Adunării. Va fi un secretariat și un stat-major de cercetări pentru toate proiectele.

Adunarea și Consiliul său Economic și Social se vor îngriji, de asemenea, de înființarea unui centru pentru coordonarea numeroaselor organizații internaționale specializate, în prezent și în viitor, lucrând pentru scopuri economice social progresive.

Organizația Muncii Internaționale, cu lungul său trecut de serviciu norocos, va sonda bazele muncii.

Organizația Agriculturii și a aprovizionării Națiunilor Unite este preconizată cu greaua misiune de a avea grijă în același timp de producătorii de alimente din țările agricole, ca și de consumatorii tuturor țărilor.

Fondul Monetar Internațional și Banca Internațională pentru Construcție și Dezvoltare [sunt însărcinate] cu marea greutate și delicatele responsabilități față de sistemele monetare ale lumii și fondurile de investiții mondiale.

Sunt, de asemenea, în discuție crearea de noi organizații internaționale «specializate» în aviație, controlul cartelurilor, în medicină, în educație, în comunicații telegrafice și prin radio, în comerț internațional și în multe direcții individual agricole și industriale.

Toate aceste organizații sunt, în mod vădit, spițele roții internaționale. Au nevoie de un butuc. Planul Dumbarton Oaks dă puteri Adunării să acționeze ca acest butuc cu Consiliul Economic și Social, ca mecanism principal de acționare. El prevede ca toate organizațiile internaționale specializate să fie puse în legătură cu noua Organizație Generală Internațională, în înțelegere cu Consiliul Economic și Social, ratificate de Adunarea Generală. Mai departe, prevede ca[sic!] Consiliul Economic și Social să primească rapoarte de la Organizațiile Internaționale specializate și, sub autoritatea Adunării Generale, să coordoneze politicile și activitățile lor.

Aici, pentru prima dată, vedem ieșirea posibilă la suprafață al unui sfătuitor Stat Major Economic al Lumii.

Se poate spera ca, larecomandările Adunării Generale și ale Consiliului său Economic și Social, izvorâte din ceea ce va fi concentrarea cartierelor generale ale lumii, gândirea economică și socială va ajunge imediat la forma tratatelor larg confirmate și la înțelegeri, ducând la o cât mai completă întrebuințare și un mai înalt standard de viață în toate țările. Atingerea acestor obiective este indispensabilă pentru clădirea unei păci care va dura.

Acum ajung la cel de-al 4-lea colț al pătratului pe care propunerea de la Dumbarton Oaks o ridică la edificiul relațiilor pașnice internaționale.

Aceasta este reducerea progresivă a armamentului, care în lumea modernă a devenit o sarcină zdrobitoare asupra resurselor tuturor națiunilor. Dacă noi, în această țară, de exemplu, am fi întrebuințat pentru scopuri productiv-pașnice, numai jumătate din cât am destinat ca să ne înarmăm pentru acest război, am fi ridicat peste măsură standardul de viață al poporului american. Și după ce acest război este câștigat, proporția progresului economic, pentru noi și pentru toate popoarele, va fi determinată în mare măsură de proporția reducerii în armament, pe care națiunile lumii sunt în stare s-o îndeplinească.

Adunarea Generală a noii Organizații Internaționale trebuie «să se gândească la principiile generale privind dezarmarea și reglementarea înarmărilor». Consiliul Securității trebuia să meargă mai departe. Pentru a înlătura «cea mai mică diversivune a resurselor omenești și economice pentru înarmare ale lumii», trebuie să formuleze «planuri pentru stabilirea unui sistem a reglării înarmărilor» și să le prezinte tuturor membrilor noii Organizații Internaționale.

Nu s-a propus de data aceasta, ca Statele Unite sau alți membrii ai Organizației Internaționale să dezarmeze pentru a da exemplu. S-a propus ca toți membrii organizației să conlucreze pe același drum și să ajungă la o înțelegere cât mai rapidă.

Nicio națiune însă, nu va putea să meargă prea departe sau prea repede pe acest drum, până nu se va convinge că va fi în stare să acorde încredere deplină pentru securitatea sa Organizației Internaționale. Națiunile lumii vor renunța la înarmări, numai în măsura cât vor face ca organizația să funcționeze, numai în măsura în care vor clădi un corp viu al legii internaționale, în măsura în care vor crea și opera instrumente efective întrunite pentru a menține pacea și mijloace sigure de cooperare economică și socială pentru beneficiul lor mutual.

Deci al 4-lea punct al planului păcii, depinde de celelalte trei”⁸.

August 1944. Participanții la Conferința de la Dumbarton Oaks

*THE CONSIDERATIONS OF THE US SECRETARY OF STATE EDWARD
STETTINIUS JR. REGARDING
THE DUMBARTON OAKS CONFERENCE (1944)
-abstract-*

Key Words: Dumbarton Oaks Conference, 1944, Edward Stettinius jr., Military Delegation, peace plan.

The Romanian Military Archives keep a fund entitled *Romanian Military Structures that functioned for the application of the Armistice Convention and the Peace Treaty (1944-1948)*, which includes 2.252 archival units. Accessing this fund I found in file no. 228 a series of documents related to the Dumbarton Oaks Conference that took place in 1944. One of these which the article presents contains the records of Edward Stettinius jr. regarding this important conference that was held before the end of the Second World War.

⁸A.M.R., Fond Structuri militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, dosar nr. crt. 228, ff. 232-238.